

Padjapäev Eesti raviasutustes

Väino Sinisalu – Eesti Arst

Väino Sinisalu

Maikuu viimasel päeval tulid tuhanded meditsiinitöötajad üle Eesti tööle padjaga, et olla solidaarsed riigikogulastega nende kurnavas töös ööstungitel.

Juba mitmendat kuud on tervishoiutöötajate kutseorganisatsioonid pidanud edutuid läbirääkimisi tööandjatega oma töö- ja palgatingimuste üle. Vastupidi töötajate ootustele leevendada töökoormust esitasid tööandjad kava muuta seadust ja kehtestada tervishoiutöötajatele valveaja piirnormiks 130 tundi kuus, nägemata ette vahepealseid puhkeaegu ning maksmata tasu kõrgema tariifi järgi ületundide ja puhkepäevadel töötamise eest. Riigikogu liikme Marianne Mikko hinnangul ei peagi meedikud valve ajal kogu aeg valves olema ning nende koormus öövalve ajal ei ole võrreldav riigikogulase koormusega ööstungite ajal seadusemuudatustega tegeledes. Lisaks veel suur emotsionaalne koormus, muretsedes omapäi jäetud lemmiklooma toimetulemise pärast.

Meedikud ei saanud seda teada saades ükskõikseks jääda ja täiesti spontaanselt levis TÜ Kliinikumi erakorralise meditsiini osakonna arsti Kuido Nõmme ja TÜ Kliinikumi anestezioloog Jaan Süti eestvedamisel üleskutse kõikidele meedikutele olla 31. mail tööl patjadega ja postitada sellest Facebooki pilte, et näidata, kuidas nad töö ajal magavad. Üleskutsele vastasid kolleegid kogu Eestist. Kohale tulid ka lapsepuhkusel meedikud koos oma maimukestega, oli neile ju eriti mõistetav mure töö tõttu omapead jäetud lemmiku pärast. Päeva lõpuks oli Facebooki kogunenud pea sadu pilte tuhandete osavõtjatega, osa neist oli saadetud ka Eesti piiri tagant.

Lõbusal ja pehmel ettevõtmisel olid ka tagajärjed. Marianne Mikko teatas samal päeval Facebookis, et tema polnud nii mõelnud, nagu Õhtuleht kirja oli pannud, kuid vabandas siiski. Õhtuses „Aktuaalses kaameras“ rääkis riigikogulane Helju Pikhof, et ta hindab kõrgelt meedikute tööd, ja teatas, et minister Jevgeni Ossinovski võttis tagasi kavandatud seadusemuuda-

tuse eelnõu ning pöördub valitsusse, et leida lisaraha tervishoiule. Läbirääkimised jätkuvad sügisel.

Tegelikult on asi naljast ja lõbust kaugel. Meie tervishoiusüsteem on tõsiste valikute ees, kuidas olla ka edaspidi jätkusuutlik. Prognooside järgi Eesti rahvastik vananeb, rahvaarv väheneb, arstiabi vajavate isikute arv aga suureneb. Samas saab panustajaid ravikindlustuse eelarvesse olema vähem kui ülalpeetavaid. Sellest on mitmeid aastaid meedias palju räägitud, aga ei sõnakestki sellest, kuidas ees ootavate muutustega toime tulla. Ju pole see küsimus otsustajate päevakorda veel jõudnud.

Sarnased muutused ootavad ees enamikku arenenud maid ja arusaadavalt arutatakse selle üle, kuidas tervishoiusüsteem efektiivsemalt toimiks. Kui eelmise sajandi üheksakümnendatel kujundati Eesti perearstisüsteemi, oli juhtmõtteks, et perearst ei ole dispetšer, kes saadab haige eriarsti vastuvõtule, vaid väravavaht, kes juhatab õige spetsialisti juurde neid, kes seda tõesti vajavad. See tagab ressursi ökonoomse ja sihipärase kasutamise. Paraku ei ole need mõtted päriselt teoks saanud ja 2011. aastal järeldas Riigikontroll oma auditi tulemusel, et perearstiabi korraldus vajab kiireid muudatusi. Palju pole aga aastatega muutunud ja 2015. aastal kinnitas Maailmapanga analüüs, et sagedamate krooniliste haiguste ravi Eestis on liiga haigla- ja eriarstikeskne. Järeldati, et 18% krooniliste haigete hospitaliseerimistest poleks olnud vajalikud, kui üldarstiabi oleks paremini korraldatud.

Selle aasta maikuu ilmusid ajakirjanduses teated, et meil on puudus perearstidest ja 38 000 inimest – Pärnu linna jagu inimesi – on ilma oma perearstita. Samal ajal kavandatakse maakonnahaiglates kas kaotada või vähendada osa eriarstide vastuvõtte, ikka efektiivsuse kaalutlustel. Perearstita inimesed elavad põhilisel maapiirkonnades ja nad jäävad ilma tõhusa arstiabita. Tõsi, kiirabi veel tuleb.

Igapäevane elu pakub palju näiteid sellest, kui suur on vajakajäämine meie

tervishoiu arstiabi ja eri ravietappide töö korraldamisel. Ainult rahastamist korraldades asju paika ei pane. Instantsi, kes eri asutuste tööd koordineeriks, ei ole. Eesti tervishoiusüsteem on tõele au andes senini väga ökonoomselt toimunud ja meie haigete ravivõimalused ei jää maha nendest riikidest, kes panustavad meiega võrreldes pea poole rohkem sisemajanduse koguproduktist tervishoidu. Palju on süsteemi toimimisse andnud meie oma töösse pühendunud arstid ja õed ning muu personal. Ka nende võimed ei ole piiramatud.

Kohane oleks siinkohal meenutada vana muinasjuttu ahnest kaliifist, kes käskis oma alamatel koguda andamit ja makse, vaatamata sellele et rahvas jäi kogujate lahkudes nutma. Kui aga kaliif kuulis, et maksukogujate lahkudes jäi rahvas naerma,

Ida-Viru Keskhaigla personal meelt avaldamas.

ütles ta, et nii enam edasi teha ei tohi, piir on ette tulnud. Vana lugu, aga õpetlik ka tänapäeval.

Kellele heliseb äratuskell?

Jaan Sütt – Eesti Arstide Liit

Meid kõiki seob mure Eesti tervishoiu jätkusuutlikkuse pärast. Kurb on see, et suure töökoormuse kõrvalt ei ole meil enamasti aega selle teemaga tegeleda. Kuid me ju kõik soovime pakkuda patsientidele parimat ravi. Õnneks pakub elu vahel ise võimalusi, et end kuuldavaks teha. Poliitikutel hiljutised väljaütlemised ei olnud muud kui meie mõtteid koondav tegur. Probleem on ju hoopis mujal kui mõne riigikogulase sõnades.

Kõige rohkem häirib, et riigil ei ole plaani. Minister tunnistab avalikult, et aastaks 2019 on haigekassa pankrotis. Muudatusi rahastamises aga valitsus ei planeeri. Järjekordselt on kollektiivlepingu läbirääkimised jõudnud riikliku lepitaja juures ummikusse. Kaugel pole eriarvamuste protokollil allkirjastamine, mis tähendaks järjekordset tervishoiutöötajate streiki. Õli valas tulle Eesti Haiglate Liidu juhi ettepanek valitsusele

viia töölepingu seadusesse muudatused, millega suureneks arstide valvekoormus ja väheneksid hüvitised öösiti, nädalavahetustel ning riiklikel pühadel töötamise ajal. Märginuline oli haiglate liidu juhi Urmas Sule otsus samal päeval padjasõjaga toimunud kollektiivlepingu läbirääkimistele kaasa võtta sümbolne äratuskell. Ilmselt olid tal Marianne Mikkoga sarnased mõtted.

Arvan, et meid juba aastaid saatev mure leidis selle pehme protesti näol lihtsalt sobiva väljundi ja kõnetas seekord ka kõige pühendunumat spetsialisti, kes muidu ei kipu oma tundeid välja näitama. On ju ülekoormusega töötamine lisaks isikliku elu arvelt lõivu maksmisele ka patsientidele potentsiaalne ohuallikas.

Hea, et meie tegudel oli käega katsutav tulem. Kutsun kõiki arste ühinema Eesti Arstide Liiduga. Üheskoos oleme tugevad.

Otium reficit vires!